

Prima pagină>Dreptul familiei și succesiunea>Obligațiile de întreținere

Obligațiile de întreținere

Portugalia

1 Ce înseamnă conceptele „întreținere” și „obligație de întreținere” în practică? Care sunt categoriile de persoane care trebuie să plătească indemnizație de întreținere unei alte persoane?

Prin „întreținere” se înțelege tot ceea ce este esențial pentru a asigura subzistența, locuința și îmbrăcămintea unei persoane. În cazul unui copil minor, întreținerea include, de asemenea, educația și instruirea.

Conform legii, următoarele persoane sunt obligate să plătească indemnizație de întreținere, în ordinea indicată:

soțul/soția sau fostul soț/fosta soție;

descendenții;

ascendenții;

frații și surorile;

unchii și mătușile, în perioada în care persoana aflată în întreținere este minoră;

tatăl vitreg și mama vitregă a copiilor vitregi minori care sunt sau au fost în grija acestora la momentul decesului soțului/soției.

Pe lângă cazurile menționate anterior, în care obligația de întreținere este prevăzută prin lege, obligațiile de întreținere pot rezulta, de asemenea, dintr-o succesiune (obligația de întreținere este moștenită prin testament) sau dintr-un contract.

În general, normele de fond care reglementează obligațiile de întreținere sunt prevăzute la articolele 2003-2023 din [Codul civil](#).

2 Până la ce vârstă poate beneficia un copil de indemnizație de întreținere? Normele în materie de întreținere în cazul minorilor sunt diferite de cele aplicabile adulților?

Minorul poate beneficia de întreținere până când împlinește vârsta majoratului. Vârsta majoratului este 18 ani. Copiii cu vârste cuprinse între 16 și 18 ani pot fi emancipați prin căsătorie.

Există diferențe între normele de drept material care se aplică întreținerii copiilor și cele care se aplică întreținerii adulților: întreținerea adulților acoperă numai costurile de subzistență, de cazare și de îmbrăcăminte, în timp ce întreținerea copiilor include, pe lângă aceste costuri, și costurile educării și instruirii. În cazul în care, după ce devine major sau este emancipat, copilul decide să își continue instruirea sau studiile, acesta poate introduce o acțiune privind obligația de întreținere împotriva părinților săi. În acest caz, întreținerea acoperă costurile aferente studiilor și instruirii, în plus față de cele pentru subzistență, locuință și îmbrăcăminte. Durata plăților se stabilește printr-un acord sau printr-o decizie. Decizia respectivă stabilește durata adecvată pentru o perioadă rezonabilă a studiilor sau instruirii.

În situația excepțională descrisă anterior, în care un copil major își continuă studiile, întreținerea adultului include costurile aferente educării și instruirii. În special, legea prevede că, atunci când se solicită întreținere pentru un copil major, până ce acesta împlinește 25 de ani, se păstrează indemnizația de întreținere stabilită atunci când copilul era minor. În acest caz, părintelui pârât îi revine sarcina de a demonstra că indemnizația de întreținere stabilită atunci când copilul era minor nu mai este necesară sau este excesivă de când copilul a devenit major.

În special, normele de fond privind întreținerea copiilor minori, adulți sau emancipați sunt prevăzute la articolele 1878-1880 și 1905 din [Codul civil](#).

Normele de procedură civilă care se aplică pentru stabilirea și punerea în aplicare a indemnizației de întreținere pentru copii și adulți diferă, de asemenea, în unele cazuri.

Diferențele dintre normele procedurale aplicabile vor fi menționate în răspunsurile la întrebările 3 și 10.

3 Trebuie să mă adresez unei autorități sau unei instanțe pentru a obține indemnizația de întreținere? Care sunt principalele elemente ale procedurii?

Răspunsul la această întrebare variază în funcție de situațiile descrise mai jos.

Stabilirea indemnizației de întreținere pentru copii și pentru soț/soție în eventualitatea unui acord inițial

Persoana care are obligația de a plăti indemnizația de întreținere și persoana îndreptățită să o primească pot conveni cu privire la stabilirea acesteia. În cazul întreținerii copiilor sau al întreținerii soțului/soției, părțile pot solicita ca acordul să fie încheiat în fața instanței sau în fața grefierului public (*Conservador do Registo Civil*), în funcție de faptul dacă se aplică următoarele circumstanțe.

În cazul unui divorț contencios, se poate totuși ajunge la un acord în ceea ce privește întreținerea copiilor minori. În aceste cazuri, aprobarea acordului privind întreținerea copiilor minori trebuie solicitată instanței în cadrul procedurii de reglementare a exercitării răspunderii părintești. Următorul subtitlu prezintă principalele elemente ale procedurii respective.

În cazul unui divorț prin acordul soților, grefierul public este solicitat să aprobe acordul privind obligația de întreținere între soți și/sau pentru copiii minori.

Grefierul are competență exclusivă pentru astfel de proceduri, care pot fi inițiate în cadrul oricărui serviciu de stare civilă. În ceea ce privește acordurile privind întreținerea copiilor, procurorul de pe lângă instanța în a cărei rază teritorială se află serviciul de stare civilă în cadrul căruia a fost inițiată procedura trebuie să transmită un aviz prealabil. În cazul în care acordul este aprobat, se declară divorțul. În cazul în care acordul nu este aprobat, acțiunea de divorț prin acordul soților este înaintată instanței în fața căreia se va judeca acțiunea de divorț prin acordul soților. În acest caz, instanța are sarcina de a evalua și a aproba acordurile privind întreținerea copiilor sau întreținerea între soți.

Aceleași norme se aplică în cazul unei separări legale, al declarării nulității sau al anulării căsătoriei.

Chiar dacă acțiunea nu vizează divorțul sau separarea, în cazul existenței unui acord, părinții trebuie să transmită acordul privind răspunderea părintească sau orice modificări ale acestuia la serviciul de stare civilă, spre aprobare, în mod similar cu dispozițiile menționate anterior.

Stabilirea obligației de întreținere în cazul în care nu există un acord inițial

Obligația de întreținere a părinților față de copiii minori

În cazul unui divorț fără consimțământul celuilalt soț, stabilirea obligației de întreținere a copilului trebuie solicitată în cadrul procedurii privind tutela pentru a reglementa exercitarea răspunderii părintești care este pendinte în fața instanței. Părinții pot solicita ulterior aprobarea acordului cu privire la răspunderea părintească. În lipsa unui astfel de acord sau în cazul în care acordul nu este aprobat, procurorul cere instanței să se pronunțe în legătură cu exercitarea răspunderii părintești. Procedura are loc în fața instanței. Părinții sunt convocați la o ședință de judecată la care pot fi convocați și minorul și alte rude. Dacă

nu se poate ajunge la un acord în cadrul acestei ședințe, judecătorul stabilește un regim provizoriu în ceea ce privește răspunderea părintească, iar părțile sunt trimise la mediere sau la o audiere tehnică de specialitate. Dacă se dovedește că tot nu se poate ajunge la un acord, părinții sunt informați că trebuie să introducă acte de procedură și dovezi. Urmează prezentarea probelor, judecata pe fond și pronunțarea hotărârii.

Aceleași norme se aplică în cazul unei separări legale, al declarării nulității sau al anulării căsătoriei.

Obligația de întreținere a părinților sau a altor persoane obligate să plătească indemnizație de întreținere

Indemnizația de întreținere a copiilor poate fi stabilită și în cadrul procedurii de tutelă, de exemplu, atunci când trebuie inițiată o acțiune împotriva persoanelor care sunt obligate să plătească indemnizație de întreținere, exclusiv în acest scop. Aceste proceduri pot viza și modificarea indemnizației de întreținere care a fost deja stabilită. Procedura are loc în instanță. Ea este inițiată printr-o cerere însoțită de următoarele elemente: certificate care dovedesc gradul de rudenie sau de alianță care există între copil și persoana chemată în judecată; acolo unde este cazul, o copie legalizată după hotărârea judecătorească care a instituit obligația de întreținere anterior și o listă a martorilor. Se citează pârâtul. Se organizează apoi o reuniune în vederea ajungerii la un acord între părți. Dacă nu se ajunge la un acord, urmează depunerea apărării, ascultarea martorilor, judecata pe fond și pronunțarea hotărârii.

Obligația de întreținere pentru un adult sau un copil emancipat

Procedura de stabilire a obligației de întreținere pentru un adult sau un copil emancipat poate fi inițiată la serviciul de stare civilă prin depunerea unei cereri cu indicarea motivelor de fapt și de drept pe care se bazează. Cererea trebuie să fie însoțită de documente justificative și trebuie să menționeze toate celelalte elemente de probă. Se citează pârâtul. În cazul în care acesta nu ridică obiecții, cererea este justificată și se stabilește obligația de întreținere prin decizia grefierului. Dacă există obiecții, grefierul încearcă să reconcilieze părțile. În cazul în care acest lucru se dovedește imposibil, grefierul pregătește dosarul cauzei și îl înaintează instanței competente spre judecare.

În cazul în care există deja o acțiune în instanță în cursul căreia a fost stabilită obligația de întreținere, cererea de stabilire a obligației de întreținere pentru un copil care a devenit major sau s-a emancipat între timp este conexată cu cauza anterioară și este soluționată de către instanța respectivă și nu în cadrul serviciului de stare civilă.

Obligația de întreținere între soți și foști soți

În cazul în care nu există un acord inițial, procedura de stabilire a obligației de întreținere între soți și foști soți este prezentată în fața instanței. Procedura ia forma unei acțiuni declarative și este identică cu procedura prezentată în cele ce urmează privind întreținerea pentru adulți.

Obligația de întreținere pentru adulți

Pe lângă cazurile menționate anterior, procedura de stabilire a obligației de întreținere pentru adulți este prezentată în fața instanței (de exemplu cerere de întreținere adresată de părinte copiilor). Procedura are ca rezultat o hotărâre declarativă de condamnare. Acesta începe cu depunerea cererii inițiale în instanță.

În cererea inițială, reclamantul trebuie să indice instanța în fața căreia se introduce acțiunea, să identifice părțile, să indice numele, domiciliile sau sediile oficiale și, atunci când este posibil, ocupațiile și locurile de muncă ale acestora, să menționeze forma procedurii, să explice faptele și motivele legale care constituie temeiul acțiunii, să formuleze cererea și să declare suma implicată în cauză. La sfârșitul cererii inițiale, se prezintă lista martorilor și se solicită celelalte probe. La cererea inițială trebuie anexate documente care dovedesc plata prealabilă a taxei judiciare inițiale și procura, în cazul în care partea este reprezentată de un avocat. Alternativ, se poate anexa un document care atestă acordarea de asistență juridică gratuită.

În cazul în care se desemnează un avocat, cererea inițială se depune electronic prin intermediul unui formular disponibil la adresa [Citius \(mj.pt\)](#) în conformitate cu procedurile și instrucțiunile explicate în acesta. În cazul în care partea nu dispune de un reprezentant legal, aceasta poate depune cererea la grefa instanței în unul dintre următoarele moduri: personal, prin scrisoare recomandată sau prin fax.

Se citează pârâtul. În cazul în care nu se ajunge la un acord în cursul procesului, urmează depunerea apărării, rezolvarea anumitor aspecte procedurale (*saneamento*), etapa probatorie, judecata pe fond și pronunțarea hotărârii.

În funcție de cazurile menționate mai sus, normele procedurale care reglementează stabilirea obligației de întreținere:

În ceea ce privește serviciul de stare civilă, acestea sunt prevăzute la articolele 5-20 din [Decretul-lege nr. 272/2001](#) din 13 octombrie și la articolele 274-A-274-C din [Codul de stare civilă](#).

La instanțele civile, acestea sunt prevăzute la articolele 45-47 din [Legea nr. 141/2015](#) din 8 septembrie 2015 (obligația de întreținere a copiilor) și la articolele 548, 550 și următoarele (persoanele obligate să ofere întreținere), la articolele 931 și 994 (obligația de întreținere la care are dreptul un soț în caz de separare sau divorț) și la articolul 989 (întreținerea copiilor adulți sau emancipați) din [Codul de procedură civilă](#).

4 Cererea poate fi depusă în numele unei rude (în caz afirmativ, până la ce grad) sau al unui copil?

În cazul întreținerii pentru copii, cererea poate fi depusă de reprezentantul legal al copilului, de procuror, de persoana căreia i s-a încredințat copilul sau de directorul instituției de îngrijire sau de învățământ căreia i s-a încredințat minorul. Orice persoană poate notifica procurorului necesitatea stabilirii pensiei de întreținere pentru copii (articolul 45 din [Legea nr. 141/2015](#) din 8 septembrie 2015).

În cazul întreținerii datorate adulților lipsiți de capacitate, acțiunile pot fi introduse de reprezentanții legali ai acestora (articolul 16 din [Codul de procedură civilă](#)).

Pe lângă cazurile de incapacitate, acțiunea pentru stabilirea obligației de întreținere pentru adulți sau copii emancipați trebuie să fie intentată de către aceștia, de către un reprezentant legal desemnat de aceștia sau de către un avocat pe care aceștia l-au împuternicit să intenteze acțiunea.

Cu toate acestea, legea prevede următoarele în ceea ce privește copiii majori: părintele care își asumă responsabilitatea principală de a plăti cheltuielile copiilor majori sau emancipați care nu pot avea grijă de propria persoană poate solicita ca celălalt părinte să contribuie la susținerea și educația respectivelor copii majori. Această contribuție poate fi realizată integral sau parțial în beneficiul copiilor majori sau emancipați, atunci când judecătorul consideră că este necesar sau dacă părinții sunt de acord (articolul 989 din [Codul de procedură civilă](#)).

5 Dacă intenționez să inițiez o acțiune în justiție, cum pot afla care este instanța competentă?

Obligația de întreținere pentru copii

Instanța districtuală, instanța pentru familie și minori (*Tribunal de Comarca, Juízo de Familia e Menores*) este competentă să judece cauzele care implică proceduri de protecție pentru reglementarea exercitării răspunderii părintești și pentru stabilirea întreținerii pentru copii. În lipsa unei Curți pentru familie și minori, cauza este judecată, în principiu, de către instanța districtuală (*Tribunal de Comarca*), instanța locală (*Juízo Local*) sau instanța cu competență generală (*Juízo de Competência Genérica*).

Pentru a înțelege care dintre instanțele menționate mai sus are competență teritorială, se aplică următoarele reguli. În principiu, competența aparține instanței de la locul în care copilul își are reședința în momentul în care se inițiază procedura.

În cazul în care reședința copilului nu este cunoscută, competența aparține instanței din localitatea unde se află domiciliul titularilor răspunderii părintești.

În cazul în care titularii răspunderii părintești își au domiciliul în localități diferite, competența aparține instanței din localitatea unde se află domiciliul persoanei căreia i-a fost încredințat copilul sau, în cazul încredințării comune, al persoanei cu care locuiește copilul.

În cazul în care oricare dintre proceduri se referă la doi sau mai mulți copii care au aceeași părinte și au domiciliul în districte diferite, competența aparține instanței din localitatea unde se află domiciliul celor mai mulți dintre copii. Dacă toate celelalte criterii sunt identice, competența aparține instanței în fața căreia a fost solicitată întreținerea prima dată.

În cazul în care, la momentul începerii procedurii, copilul nu locuiește în Portugalia, competența aparține instanței de la locul de reședință al reclamantului sau al părântului; dacă și aceștia locuiesc în străinătate, iar instanța portugheză are competență internațională, cauza este judecată de Instanța districtuală din Lisabona, instanța pentru familie și minori (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*), întrucât această instanță deține competența teritorială pentru orașul Lisabona.

Obligația de întreținere pentru copiii majori

Orice serviciu de stare civilă este competent pentru procedurile privind obligația de întreținere pentru copiii majori. Această dispoziție nu se aplică atunci când există deja o acțiune în instanță în cursul căreia s-a stabilit obligația de întreținere pentru copii. În acest caz, cererea de stabilire a obligației de întreținere pentru un copil care a devenit major între timp este conexată cu cauza anterioară și este soluționată de către instanța respectivă.

Obligația de întreținere pentru soți sau foști soți

Procedura de stabilire a obligației de întreținere între soți și foști soți este prezentată în fața instanței districtuale – instanța pentru familie și minori în raza teritorială a căreia își are domiciliul părâtul. În lipsa unei Curți pentru familie și minori, cauza este judecată, în principiu, de către instanța districtuală, instanța locală sau instanța cu competență generală.

Obligația de întreținere pentru adulți

Cu excepția cazurilor menționate anterior, acțiunea de stabilire a obligației de întreținere pentru adulți se introduce la instanța districtuală: instanța centrală, instanța civilă (dacă valoarea acțiunii depășește 50 000,00 EUR); instanța locală sau instanța cu competență generală, dacă există (dacă valoarea acțiunii nu depășește 50 000,00 EUR). Din punct de vedere teritorial, competența aparține instanței în raza teritorială a căreia își are domiciliul părâtul.

Executarea obligației de întreținere

Instanțele prezentate mai jos sunt competente pentru procedura specială de executare a obligației de întreținere în cazul întârzierii efectuării plăților.

Dacă acțiunea în cadrul căreia s-a stabilit obligația de întreținere a fost judecată de instanța districtuală, instanța pentru familie și minori (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*), procedura specială de executare a obligației de întreținere este prezentată în fața instanței respective, ca parte integrantă a cauzei, care trebuie să fie conexată cu cererea de executare.

În cazul în care acțiunea în cadrul căreia a fost stabilită obligația de întreținere a fost judecată de către instanța districtuală, instanța centrală, instanța civilă (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), instanța competentă pentru procedura specială de executare a obligației de întreținere este instanța de executare (*Secção de Execução*) care ar fi competentă dacă acțiunile nu ar intra în competența curții din cadrul Instanței centrale datorită valorii monetare a acestora.

În cazul în care nu există o instanță de executare, competența pentru procedura specială de executare a obligației de întreținere aparține Curții civile a Instanței centrale în cadrul căreia a fost judecată respectiva acțiune declarativă și, în acest caz, executarea are loc în cadrul procedurii.

În cazul în care acțiunea în cadrul căreia a fost stabilită obligația de întreținere a fost judecată de instanța districtuală, instanța locală civilă sau instanța cu competență generală, executarea are loc în cadrul procedurii respective dacă instanța centrală nu are o instanță de executare. În cazul în care există o instanță de executare (care are competență teritorială asupra zonei în care se află instanța cu competență generală sau instanța civilă locală care a judecat acțiunea contencioasă) este competentă pentru procedura specială de executare a obligației de întreținere.

În ceea ce privește executarea hotărârilor judecătorești, chiar dacă procedura de executare nu se desfășoară în fața instanței în cadrul căreia a fost pronunțată hotărârea executorie, cererea de executare se depune în cadrul acțiunii declarative în care a fost pronunțată hotărârea respectivă. În acest caz, atunci când Instanța de executare este competentă, instanța care a pronunțat hotărârea trimite urgent Instanței de executare o copie a hotărârii, cererea care a stat la baza executării și documentele însoțitoare.

Aceeași regulă se aplică în cazul în care nu există o instanță de executare și instanța civilă locală sau instanța cu competență generală are competență cu privire la procedura de executare.

În cazul în care procedura în cadrul căreia a fost stabilită obligația de întreținere nu a fost prezentată în instanță, ci la serviciul de stare civilă, competența teritorială pentru procedura specială de executare a obligației de întreținere este reglementată de următoarele principii:

procedura de executare trebuie să fie prezentată în fața instanței de la domiciliul debitorului întreținerii; creditorul obligației de întreținere poate alege instanța în fața căreia urmează să fie îndeplinită obligația dacă locuiește în zona metropolitană a orașelor Lisabona sau Porto și dacă debitorul obligației de întreținere locuiește în aceeași zonă metropolitană;

atunci când executarea trebuie să se efectueze în zona în care locuiește debitorul obligației de întreținere, iar acesta nu locuiește în Portugalia, însă are active aici, instanța competentă este cea de la locul în care se află activele respective.

În ceea ce privește competența materială pentru executarea obligației de întreținere pe baza deciziei grefierului, se aplică următoarele reguli:

Instanța districtuală, instanța pentru familie și minori (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*) este competentă să pregătească și să judece procedura de executare a obligației de întreținere dintre soți și foști soți, pentru copii și pentru copiii majori și emancipați. Întrucât, în acest caz, acțiunea declarativă respectivă nu a fost prezentată în fața Curții pentru familie și minori, ci la serviciul de stare civilă, instanțele pot recunoaște că, într-o astfel de situație, competența este deținută de instanța districtuală, instanța de executare.

În cazul în care nu există o instanță de executare, instanța civilă locală sau instanța cu competență generală este competentă să pună în aplicare procedura specială de executare a obligației de întreținere.

Notă:

Normele privind competența prezentate anterior pot face obiectul unor fluctuații în funcție de interpretarea instanțelor naționale.

6 Ca reclamant, trebuie să folosesc un intermediar pentru a iniția o acțiune în justiție (de exemplu, un avocat, o autoritate centrală sau locală etc.)? În caz negativ, ce procedură se aplică?

De regulă, nu este necesară numirea unui avocat pentru procedurile privind obligația de întreținere pentru copii decât în etapa introducerii unei căi de atac. Solicitanții adulți sau emancipați (de exemplu, tutorii copilului) pot să se înfățișeze pe cont propriu în instanță atunci când procedura se desfășoară în primă instanță. Cu toate acestea, trebuie desemnat un avocat care să reprezinte copilul atunci când interesele sale sunt contradictorii cu cele ale părinților săi, ale reprezentantului legal sau ale persoanei care deține custodia *de facto* a copilului, precum și atunci când un copil suficient de matur solicită acest lucru instanței.

Pentru alte proceduri privind obligația de întreținere, se aplică principiile generale prezentate mai jos.

Este necesar să se desemneze un avocat: în cauzele care sunt de competența instanțelor care fac obiectul unor praguri și în care se permite introducerea unei căi de atac obișnuite; în cauzele în care o cale de atac este întotdeauna admisibilă, indiferent de valoare; în căile de atac și cauzele înaintate instanțelor superioare.

În prezent, în 2022, căile de atac ordinare sunt admisibile numai în cazul în care valoarea cauzei depășește valoarea-limită stabilită pentru instanța în fața căreia este formulată calea de atac, iar hotărârea contestată este în defavoarea persoanei care introduce calea de atac, obligând-o să plătească o sumă

care depășește jumătate din valoarea-limită stabilită pentru instanța respectivă. În cazul în care există îndoieli cu privire la valoarea prejudiciului suferit de căzută în pretenții, se va lua în considerare numai valoarea acțiunii. Acest principiu juridic are diverse excepții stabilite la articolul respectiv, precum și în alte dispoziții legale specifice. În 2022, la data revizuirii prezentei fișe informative, în materie civilă, valoarea-limită stabilită pentru instanțe este după cum urmează: Curtea de Apel (*Tribunal da Relação*) – 30 000,00 EUR; Instanța de prim grad de jurisdicție (*Tribunal de Primeira Instância*) – 5 000,00 EUR. Inclusiv în cazul în care reprezentarea de către un avocat este obligatorie, avocații stagiați, reprezentanții juridici și părțile însele pot formula cereri în care nu se invocă aspecte de drept.

7 Trebuie să plătesc taxe judiciare pentru inițierea unei acțiuni în justiție? În caz afirmativ, care este nivelul acestor taxe? Dacă mijloacele mele financiare sunt insuficiente, pot beneficia de asistență juridică pentru a suporta cheltuielile de judecată?

Răspunsul la această întrebare variază în funcție de faptul dacă acțiunea introdusă pentru a stabili obligația de întreținere este prezentată în instanță sau la serviciul de stare civilă și în funcție de faptul dacă părțile beneficiază sau nu de asistență juridică gratuită. Cheltuielile de judecată se plătesc în instanță.

Cheltuielile de judecată se plătesc în instanță. Taxele se plătesc la serviciul de stare civilă.

Normele privind plata cheltuielilor de judecată sunt prevăzute în Regulamentul privind cheltuielile de judecată

Normele privind plata cheltuielilor de judecată sunt prevăzute în [Regulamentul privind cheltuielile de judecată](#)

Cheltuielile de judecată includ taxa judiciară, costurile și cheltuielile efectuate de către parte - articolul 529 din [Codul de procedură civilă](#).

Derogări

În temeiul articolului 4 alineatul (1) literele (i) și (l) din [Regulamentul privind cheltuielile de judecată](#)

Minorii sunt scutiți de la plata cheltuielilor de judecată atunci când sunt reprezentați de procuror sau de un avocat din oficiu în cauzele judecate în instanță și sunt scutiți de la plata taxelor în cauzele soluționate la serviciul de stare civilă.

Minorii sau reprezentanții legali ai acestora sunt scutiți, de asemenea, de la cheltuielile de judecată în cadrul căilor de atac împotriva hotărârilor referitoare la punerea în aplicare, ajustarea sau încetarea întreținerii, pronunțate în procedurile din instanțele pentru minori. Procedurile desfășurate în fața instanței pentru minori în cadrul cărora se poate stabili obligația de întreținere sunt, de regulă, acțiuni privind obligația de întreținere pentru copii și acțiuni privind reglementarea răspunderii părintești. Acestea sunt cauze speciale, necontencioase.

În temeiul articolului 15 alineatul (1) litera (f) din [Regulamentul privind cheltuielile de judecată](#)

În cadrul procedurilor desfășurate în fața instanței pentru minori, părțile sunt scutite de plata prealabilă a taxelor judiciare, inclusiv în cazul procedurilor în care se stabilește obligația de întreținere. În astfel de cauze, în loc să plătească taxa judiciară în avans, partea trebuie să o achite în termen de zece zile de la pronunțarea hotărârii în acțiunea principală. Acest lucru este valabil inclusiv în cazul în care hotărârea nu este definitivă.

Cu excepția cazurilor menționate anterior, trebuie să se plătească, în principiu, cheltuieli de judecată. Acestea nu trebuie plătite doar în cazul în care partea beneficiază de asistență juridică gratuită și/sau în cazul în care capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2009, la care se va face referire mai jos, se aplică cu privire la procedura în cauză.

Recuperarea cheltuielilor

Cu excepția derogărilor menționate anterior, trebuie să se plătească o taxă judiciară inițială pentru a introduce o acțiune având ca scop stabilirea obligației de întreținere. Taxa judiciară inițială corespunde unui avans din cheltuielile finale.

Cheltuielile de judecată includ taxa judiciară, costurile și cheltuielile efectuate de către parte.

Taxe judiciare

Pentru a stabili cuantumul taxelor judiciare datorate, este esențial să se cunoască valoarea acțiunii, întrucât taxa judiciară se calculează pe baza acestei valori în conformitate cu unul din tabelele anexate la Regulamentul privind cheltuielile de judecată.

Valoarea acțiunii în scopul aplicării tabelelor menționate mai sus rezultă din articolele 296-310 din [Codul de procedură civilă](#).

De exemplu, se consideră că:

procedurile definitive privind obligația de întreținere au o valoare egală cu anuitatea solicitată în cerere înmulțită cu cinci, mai precis valoarea procedurii corespunde cuantumului plății lunare solicitate înmulțită cu 60;

procedurile asigurătorii provizorii privind obligația de întreținere au o valoare egală cu plata lunară solicitată înmulțită cu 12;

în procedurile divorț și de stabilire a titularilor răspunderii părintești, care vizează și alte interese necorporale pe lângă întreținere, valoarea acțiunii este cel puțin valoarea-limită stabilită pentru Curtea de Apel, plus un cent (în 2022: 30 000,01 EUR – articolul 44 din [Legea 62/2013](#)).

Tarife

Următoarele norme se aplică acuzațiilor (articolul 532 din Codul de procedură civilă, care poate fi consultat la adresa [Legii nr. 41/2013 din 26 iunie 2013](#)

În ceea ce privește cheltuielile și costurile suportate pentru anchete (plata experților, raportarea etc.), de regulă, fiecare parte suportă cheltuielile și costurile corespunzătoare acțiunilor sale.

În cazul în care ancheta se dovedește a fi vădit inutilă sau dilatorie, partea care a solicitat ancheta suportă cheltuielile respective, indiferent dacă este condamnată la plata cheltuielilor de judecată.

În cazul în care toate părțile au avut un interes în anchete și au efectuat cheltuieli, în cazul în care ambele părți câștigă avantaje egale sau dacă nu se poate stabili care este partea interesată, cheltuielile de judecată se împart în mod egal între părți.

Costurile suportate de părți

În ceea ce privește cheltuielile de judecată ale părților, articolul 533 din [Codul de procedură civilă](#) prevede următoarele: cheltuielile părții care are câștig de cauză sunt suportate de partea căzută în pretenții, proporțional cu pierderea sa.

Cheltuielile de judecată ale părților includ taxe judiciare plătite în avans, costurile suportate efectiv de către părți, onorariul plătit executorului judecătoresc și cheltuielile acestuia, onorariul plătit reprezentantului legal și cheltuielile acestuia.

Raportul cheltuielilor

Cu excepția cazurilor menționate anterior, în care părțile sunt scutite de la plata în avans a taxelor judiciare, în principiu, grefierul pregătește raportul cheltuielilor de judecată numai după ce hotărârea este definitivă și irevocabilă, în conformitate cu hotărârea respectivă. Părțile sunt informate cu privire la raport.

În cazul în care nu se depun căi de atac sau reclamații cu privire la raport sau în cazul în care acestea au fost soluționate, partea căzută în pretenții trebuie să plătească suma datorată și/sau să returneze părții care a avut câștig de cauză suma avansată.

Cheltuielile de judecată ale părților sunt plătite direct de către partea căzută în pretenții părții căreia i se datorează sumele. În cazul în care partea care pierde beneficiază de asistență judiciară, plata sumelor în cauză către partea datorată este efectuată de stat – articolul 26 din

[Regulamentul privind cheltuielile de judecată](#).

Asistența juridică gratuită în cauze care țin de competența instanțelor

În cazul în care reclamantul nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti costurile procedurii, acesta poate obține asistență juridică gratuită. În conformitate cu legislația națională, asistența juridică gratuită poate fi acordată numai persoanelor fizice sau persoanelor juridice fără scop lucrativ.

Asistența judiciară este consacrată în [Legea 34/2004](#).

Asistența juridică pentru persoanele fizice poate fi acordată sub diferite forme: consultanță juridică, scutire de la plata taxelor judiciare și a costurilor, plata eșalonată a taxelor judiciare și a costurilor, numirea și plata onorariilor reprezentantului legal, numirea și plata eșalonată a onorariilor reprezentantului legal, precum și numirea unui executor judecătoresc.

Sistemul portughez de asistență juridică gratuită și toate condițiile prevăzute de acesta se aplică tuturor instanțelor și oricărei forme de procedură. Există un formular de cerere de asistență juridică gratuită care se depune personal sau se trimite prin poștă oricărui serviciu public al Institutului de Securitate Socială IP (*Instituto da Segurança Social IP*). Formularele și instrucțiunile pentru completarea acestora sunt furnizate de instituția respectivă. În general, perioada de răspuns este de 30 de zile. Atât informațiile practice, cât și formularele sunt disponibile la adresa [Proteção Jurídica - seg-social.pt](#). Atunci când intențiază o acțiune, solicitantul trebuie să anexeze cererii inițiale documente justificative privind plata prealabilă a taxei judiciare datorate sau privind acordarea de asistență judiciară gratuită sub forma scutirii de la plata prealabilă a taxei menționate anterior. Atunci când se acordă asistență juridică gratuită sub forma eșalonării plății taxelor judiciare în mai multe rate, o dovadă a acestui fapt trebuie anexată împreună cu plata sumei restante - articolele 14 și 15 din [Regulamentul privind cheltuielile de judecată](#).

Taxe în cauzele de competența serviciului de stare civilă

Minorii sunt scutiți de la plata taxelor în cazul în care sunt reprezentați de procuror sau de un avocat din oficiu în cauzele instrumentate de serviciul de stare civilă.

Taxe datorate pentru cauzele care țin de competența serviciilor de stare civilă sunt prevăzute în Normele privind taxele din cadrul serviciilor de stare civilă și al notariatelor.

De exemplu, în 2022, taxele percepute în cauzele aflate sub jurisdicția birourilor de stare civilă (care pot fi consultate la articolul 18 din

[Normele privind taxele din cadrul serviciilor de stare civilă și al notariatelor](#)) sunt următoarele:

proceduri de divorț sau separare legală prin acordul soților (fără partaj), inclusiv deciziile de aprobare a acordurilor privind obligația de întreținere între soți sau pentru copiii minori – 280 EUR;

procedura de stabilire a obligației de întreținere pentru copiii majori sau emancipați – 120 EUR;

procedura de modificare a acordurilor de întreținere – 100 EUR.

Aceste sume sunt valabile pentru 2022, momentul actualizării acestei fișe informative și pot fi revizuite. Prin urmare, este necesar să se consulte legislația națională aplicabilă fiecărui caz în parte.

Asistența juridică gratuită în cauzele care țin de competența serviciului de stare civilă

Asistența juridică gratuită se aplică numai în două situații dosarelor soluționate de serviciul de stare civilă: numirea unui avocat și plata onorariilor acestuia; numirea unui avocat și plata eșalonată a onorariilor acestuia.

În plus, în cadrul serviciilor de stare civilă, anumite acte sunt gratuite pentru solicitanții individuali care pot dovedi că nu dispun de suficiente resurse financiare.

Mijloacele financiare insuficiente pot fi dovedite prin următoarele mijloace: un document emis de autoritatea administrativă competentă; o declarație emisă de instituția publică de asistență socială unde a fost admisă persoana în cauză.

În aceste cazuri, următoarele acte sunt gratuite: acte de stare civilă sau de cetățenie; procedurile și declarațiile aferente; documente necesare și proceduri privind emiterea acestora; adeverințe solicitate în orice scop.

Aceeași regulă se aplică cazurilor care țin de competența serviciului de stare civilă pentru care s-a stabilit obligația de întreținere.

8 Ce tip de indemnizație de întreținere îmi poate acorda instanța? Cum se calculează cuantumul indemnizației de întreținere? Se poate modifica hotărârea instanței în cazul în care intervin schimbări privind costurile legate de trai sau circumstanțele familiale? În caz afirmativ, în ce mod se poate modifica hotărârea instanței (de exemplu, există un sistem automat de indexare)?

De regulă, obligația de întreținere este stabilită sub formă de plăți monetare lunare, cu excepția cazului în care există un acord ori o dispoziție legală contrară sau a cazului în care există motive care justifică măsuri excepționale. Dacă, de exemplu, persoana obligată la plata indemnizației de întreținere arată că nu poate plăti întreținerea sub formă de indemnizație, ci numai sub forma locuinței și a societății pe care o deține, se poate dispune în mod excepțional efectuarea plății în acest mod.

Calculul indemnizației de întreținere

Obligația de întreținere și calculul indemnizației sunt reglementate de articolele 1871-1880, 1905, 2003-2023 din [Codul civil](#).

Indemnizația de întreținere trebuie să fie proporțională cu mijloacele debitorului întreținerii și cu nevoile creditorului obligației de întreținere. Atunci când se stabilește indemnizația de întreținere, se analizează, de asemenea, posibilitatea creditorului obligației de întreținere de a se întreține.

Nevoile creditorului întreținerii depind de faptul dacă acesta este copil, copil major care își continuă studiile ori instruirea, sau adult. Acestea au fost deja menționate în răspunsul la întrebarea 1.

În ceea ce privește mijloacele debitorului întreținerii care trebuie luate în considerare, este important să se menționeze criteriile specifice de care trebuie să se țină seama, în funcție de faptul dacă obligația de întreținere este stabilită pentru copii sau pentru foști soți.

Obligația de întreținere stabilită pentru copii

Obligația de întreținere a copilului reprezintă o îndatorire fundamentală a părinților. Aceasta se întemeiază în mod direct pe articolul 36 alineatul (5) din Constituția Republicii Portugheze.

Indemnizația de întreținere datorată copiilor trebuie să fie proporțională cu mijloacele debitorului întreținerii.

În conformitate cu jurisprudența Curții Supreme de Justiție din Portugalia (*Supremo Tribunal de Justiça*), în vederea calculării cuantumului indemnizației de întreținere datorate copilului, instanța trebuie să țină seama nu numai de cuantumul veniturilor obținute în prezent de către debitor, ci și, într-o manieră generală și cuprinzătoare, de statutul său social, de capacitatea de a lucra, de obligația de a face eforturi să adopte o profesie care să îi permită să își îndeplinească o astfel de îndatorire și de întreaga gamă de active pe care le deține acesta.

Indemnizația de întreținere stabilită pentru foști soți

La stabilirea cuantumului indemnizației de întreținere datorate foștilor soți, instanța trebuie să țină seama de durata căsătoriei, de contribuția adusă la situația financiară a familiei, de vârsta și starea de sănătate a soților, de calificările profesionale și perspectivele de angajare ale acestora, de timpul de care dispun pentru a se dedica creșterii copiilor lor comuni, de câștigurile salariale și de venit, de faptul dacă fostul soț s-a recăsătorit sau coabitează cu altă persoană și, în general, de toate circumstanțele care au un impact asupra nevoilor soțului/soției care beneficiază de întreținere și de posibilitățile debitorului întreținerii. Conform jurisprudenței naționale constante, soțul/soția care beneficiază de întreținere nu are dreptul să solicite menținerea standardului de viață de care beneficiau soții în timpul căsătoriei.

Momentul de la care se datorează indemnizația de întreținere

Indemnizația de întreținere stabilită prin hotărâre judecătorească este datorată începând de la data la care a fost introdusă acțiunea. Indemnizația de întreținere stabilită prin acordul părților și aprobată prin hotărârea instanței sau decizia grefierului este datorată începând cu data la care debitorul nu își îndeplinește obligația. Debitorul se află în situația de neîndeplinire a obligațiilor la data stabilită pentru plată sau, dacă nu s-a stabilit o astfel de dată, la data la care se solicită plata. Fără a aduce atingere situațiilor menționate mai sus, legea portugheză nu prevede stabilirea retroactivă a indemnizației de întreținere.

Modificarea indemnizației de întreținere stabilită anterior

În cazul în care intervine o schimbare a împrejurărilor după stabilirea indemnizației de întreținere, aceasta poate fi ajustată sau se poate decide încetarea plății.

În cazul în care nu există nicio procedură specială de executare a obligației de întreținere aflată în curs de desfășurare, cererea de ajustare sau de încetare a indemnizației de întreținere se adaugă la acțiunea de acuzare. În cazul în care există o procedură specială de executare a obligației de întreținere aflată în curs de desfășurare, cererea de ajustare sau de încetare a indemnizației de întreținere este conexată cu procedura de executare.

Debitorul obligației de întreținere poate solicita ca aceasta să fie redusă sau eliminată în cazul în care, de exemplu, mijloacele sale financiare s-au redus, mijloacele creditorului obligației de întreținere s-au ameliorat, creditorul devine major sau capabil să contribuie la propria întreținere.

Creditorul obligației de întreținere poate solicita creșterea valorii acesteia în cazul în care, de exemplu, situația sa economică se deteriorează, circumstanțele sale familiale se modifică, nevoile sale cresc sau costul vieții crește și creșterea poate și ar trebui să fie suportată de către debitorul obligației de întreținere (deoarece, de exemplu, salariul acestuia a crescut, de asemenea).

Actualizări automate

Pentru a putea face față creșterii costului vieții, decizia de stabilire a indemnizației de întreținere poate prevedea ca suma stabilită să fie actualizată periodic (de regulă, anual) în mod automat.

Actualizarea poate fi bazată pe creșterea ratei inflației, publicată anual de Institutul Național de Statistică (*Instituto Nacional de Estatística*) sau pe creșterea unei anumite rate a dobânzii indicate de către instanță. Cu toate acestea, actualizarea poate consta, de asemenea, într-o creștere anuală fixă cu o anumită valoare, astfel cum se menționează în hotărâre.

Judecătorul are responsabilitatea de a dispune actualizarea automată și de a alege mijloacele adecvate de realizare a acesteia, în mod discreționar.

Actualizarea automată poate fi stabilită, de asemenea, printr-un acord între părți.

Obligația de întreținere provizorie

Pe lângă obligația de întreținere definitivă, se poate stabili, de asemenea, o obligație de întreținere provizorie.

În cazul în care întreținerea definitivă nu a fost stabilită încă, instanța poate, la cererea creditorului obligației de întreținere sau din oficiu, în cazul în care creditorul este minor, să acorde o indemnizație de întreținere provizorie, care va fi stabilită la aprecierea instanței. Indemnizația de întreținere provizorie nu este niciodată rambursată. Aceasta este datorată în perioada în care acțiunea principală pentru a stabili cuantumul întreținerii definitive este pendinte. Indemnizația de întreținere definitivă este datorată după stabilirea acesteia.

În cazul în care acțiunea de divorț contencios este pendinte, judecătorul poate stabili o indemnizație de întreținere provizorie pentru unul dintre soți sau pentru copii, pentru perioada în care acțiunea este în curs de desfășurare. Dacă procedura de reglementare a răspunderii părintești este pendinte, judecătorul poate să stabilească, de asemenea, o indemnizație de întreținere provizorie pentru copiii minori. În cazurile menționate anterior, indemnizația de întreținere provizorie poate fi stabilită în cursul unei ședințe de judecată din cadrul procesului în sine.

Ca alternativă, indemnizația de întreținere provizorie poate fi stabilită în cadrul procedurii prin care se decide luarea de măsuri provizorii care va fi conexată cu acțiunea principală în care este stabilită indemnizația de întreținere definitivă.

9 În ce mod și cui se plătește indemnizația de întreținere?

Indemnizația de întreținere trebuie să fie plătită în condițiile și persoanei menționate în hotărârea instanței sau în acordul părților, aprobat de instanță. Ca regulă generală, în cazul în care beneficiarul este un adult cu capacitate juridică sau un copil emancipat, indemnizația de întreținere îi va fi plătită acestuia în mod direct.

În cazul în care beneficiarul este un adult fără capacitate juridică, indemnizația de întreținere va fi plătită părții care are obligația legală să exercite drepturile financiare ale acestuia în numele său (tutore, administrator de active sau administrator judiciar al bunurilor); indemnizația de întreținere poate fi plătită, de asemenea, unei instituții.

În cazul în care beneficiarul este minor, indemnizația va fi plătită persoanei căreia minorul îi este încredințat, care poate fi unul dintre părinți, un alt membru al familiei, un terț (familie substitutivă) sau directorul unei instituții căreia i s-a încredințat minorul.

Legea nu impune metode de plată fixe și părțile pot conveni asupra modului în care urmează să se efectueze plata. În cazul în care nu se ajunge la niciun acord, instanțele aleg metoda cea mai practică și mai puțin costisitoare atât pentru persoana care plătește, cât și pentru persoana care beneficiază de întreținere.

În general, indemnizația lunară de întreținere se plătește în bani și trebuie să fie furnizată creditorului la începutul lunii pentru care este plătită.

Data și locul efectuării plății sunt stabilite în acordul sau în hotărârea de stabilire a obligației de întreținere. În cazul în care acestea nu au fost stabilite, se aplică în acest sens normele suplimentare din Codul civil. Aceste norme stipulează, în principiu, că, în cazul în care nu se prevede altfel:

indemnizația de întreținere plătită în bani trebuie să fie achitată la locul în care creditorul își are reședința, în momentul în care plata devine scadentă;

întrucât plățile corespund lunilor calendarului gregorian, creditorul poate solicita plata în orice moment, începând din prima zi a lunii în cauză.

Cele mai obișnuite metode sunt transferul bancar, depunerea într-un cont deschis la o bancă, trimiterea unui mandat poștal sau a unui cec sau livrarea, personal, a sumei, în numerar.

10 Dacă persoana vizată (debitorul) nu plătește de bună voie indemnizația de întreținere, ce măsuri pot fi luate pentru a-l determina să plătească?

În cazul în care debitorul obligației de întreținere nu își achită obligația de plată, creditorul obligației de întreținere poate recurge la măsuri de executare civile și penale.

Măsurile de executare civilă

Audierea anterioară executării

În cazul obligației de întreținere pentru copii stabilite în cadrul unei proceduri de executare a obligației de întreținere sau în cadrul unei proceduri de reglementare a răspunderii părintești, legea oferă creditorului obligației de întreținere posibilitatea de a participa la o audiere anterioară executării.

Beneficiarul obligației de întreținere pentru copii poate solicita o audiere anterioară executării, astfel cum este prevăzut la articolul 48 din

Regimul general al procedurii de tutelă civilă (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*), sub rezerva îndeplinirii următoarelor condiții: indemnizația de întreținere nu a fost plătită sau a fost plătită cu întârziere; debitorul obligației de întreținere obține venituri regulate din salarii, pensie, subvenții, comisioane, procentaje, onorarii, prime, contribuții sau venituri similare.

Cererea este conexată cu procedura de reglementare a exercitării răspunderii părintești sau cu procedura de stabilire a obligației de întreținere pentru unui copil, care sunt judecate în instanță. Debitorul obligației de întreținere primește o notificare conform căreia trebuie să plătească indemnizația de întreținere în

termen de zece zile de la data la care aceasta devine exigibilă. În cazul în care debitorul obligației de întreținere nu anexează documente justificative privind plata, cuantumul indemnizației de întreținere va fi dedus lunar din remunerații, salarii, pensii, subvenții sau alte venituri de care beneficiază acesta. În acest scop, entitatea responsabilă de plată va fi informată pentru a efectua deducerea lunară și a o depune direct în contul bancar specificat de creditorul obligației de întreținere. Sumele deduse acoperă și plățile corespunzătoare întreținerii care devin scadente.

De îndată ce au fost informate, toate persoanele sau entitățile care sunt responsabile de prelucrarea sau plata veniturilor menționate mai sus își asumă rolul de depozitari autorizați ai sumelor deduse cu titlul de indemnizație de întreținere. Prin urmare, în cazul în care aceștia nu reușesc să deducă suma stabilită, acțiunea de executare va fi îndreptată împotriva lor ca parte în procedurile aflate în curs de desfășurare.

Sumele deduse nu acoperă indemnizațiile neplătite acumulate înainte de notificarea debitorului întreținerii pentru a efectua plata. Cu toate acestea, plățile corespunzătoare întreținerii care vor deveni scadente sunt acoperite. Pentru a recupera indemnizațiile de întreținere neplătite acumulate înainte de notificarea efectuată în cadrul unei astfel de audieri, creditorul obligației de întreținere va trebui să inițieze o procedură de executare. Astfel, atunci când indemnizațiile de întreținere sunt datorate unui minor, nimic nu împiedică creditorul să solicite atât audieri anterioare executării (pentru ca sumele aferente plăților să devină scadente), cât și deschiderea unei proceduri speciale de executare a obligației de întreținere (pentru plata sumelor restante).

Nu este necesar să existe o audiere anterioară executării înainte de a recurge la procedura de executare. Aceasta oferă doar o alternativă la executare. Nu se poate face opoziție, însă creditorul obligației de întreținere are mijloace mai limitate la dispoziția sa decât în cazul executării silite, întrucât creditorul obligației de întreținere poate să solicite doar deduceri din remunerații, salarii, pensii, subvenții sau venituri periodice similare (acesta nu poate solicita punerea sub sechestru a bunurilor, a depozitelor sau a drepturilor de credit).

În cazul în care întreținerea este datorată minorilor, creditorul obligației de întreținere poate, ca alternativă, să inițieze doar o procedură specială privind întreținerea, astfel cum este prevăzut în Codul de procedură civilă. Prin urmare, în cadrul unei singure acțiuni, acesta își poate recupera integral sumele scadente sau care urmează să devină scadente. În cadrul unei acțiuni de executare, creditorul obligației de întreținere poate recurge la modalități de executare mai ample, cum ar fi punerea sub sechestru și constituirea unei garanții asupra veniturilor. Procesul implicat în astfel de proceduri este explicat în cele ce urmează.

Acțiunile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor

În cazul obligației de întreținere pentru copii stabilite în cadrul procedurilor de reglementare a răspunderii părintești, legea pune la dispoziția creditorului întreținerii posibilitatea de a introduce o acțiune de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, astfel cum este prevăzut la articolul 41 din

[Regimul general al procedurii de tutelă civilă](#) (*Regime Geral do Processo Tutelar*).

Scopul audierii este ca creditorul să solicite instanței să ia măsurile necesare pentru a asigura executarea hotărârii judecătorești și a obliga pârâtul la plata unei amenzi. După conexarea cererii, instanța convoacă părinții la o reuniune sau notifică pârâtul să introducă actul de procedură pe care-l consideră adecvat în termen de zece zile.

Părinții pot decide, de comun acord, să modifice regimul stabilit. În absența unui acord, judecătorul va pronunța o hotărâre provizorie cu privire la solicitare și va trimite părțile la mediere sau la o audiere tehnică de specialitate. Dacă se dovedește că tot nu se poate ajunge la un acord, părinții sunt informați că trebuie să introducă acte de procedură și să solicite dovezi. Urmează prezentarea probelor, judecata pe fond și pronunțarea hotărârii.

Procedura specială de executare a obligației de întreținere

În oricare dintre cazurile în care există o întârziere în plata întreținerii, creditorul obligației de întreținere poate iniția o procedură specială de executare a obligației de întreținere, în conformitate cu articolele 933-937 din [Codul de procedură civilă](#). Această opțiune există indiferent dacă întreținerea este pentru copii sau adulți și indiferent dacă aceasta este definitivă sau provizorie.

În cadrul procedurii speciale de executare a obligației de întreținere, solicitantul poate cere: atribuirea unei părți din sumele, salariile sau pensiile de care beneficiază cealaltă parte; sau să i se cedeze (*consignação*) o parte din veniturile debitorului obligației de întreținere.

Atribuirea sau constituirea unei garanții are loc independent de sechestru, pentru a acoperi plata sumelor restante și a celor care vor deveni exigibile.

În cazul în care reclamantul solicită să i se atribuiască sume, salarii sau pensii, organismul responsabil pentru plata acestora sau pentru prelucrarea plăților respective va fi înștiințat că trebuie să plătească partea atribuită direct reclamantului. Suma atribuită trebuie depusă lunar în contul bancar al reclamantului, acesta trebuind să indice numărul contului în cererea inițială.

În cazul în care solicitantul cere constituirea unui drept de gaj asupra veniturilor, acesta trebuie să specifice bunul vizat și executorul va dispune constituirea dreptului de gaj asupra bunului considerat suficient pentru a acoperi plățile de întreținere restante. Pârâtul poate fi audiat în acest scop.

În cazul în care, după constituirea dreptului de gaj, se dovedește că venitul vizat este insuficient, solicitantul poate indica alte bunuri. În cazul în care, dimpotrivă, se constată că venitul este excesiv, solicitantul trebuie să ramburseze pârâtului suma excedentară pe măsură ce aceasta este achitată și în momentul în care o primește. Pârâtul poate, de asemenea, să solicite ca dreptul de gaj constituit să fie limitat la o parte a bunului sau să fie transferat către alte bunuri.

Sumele atribuite sau valoarea dreptului de gaj constituit asupra venitului ar trebui să fie suficiente pentru a acoperi plățile restante, penalitățile de întârziere, atunci când creditorul obligației de întreținere solicită acest lucru, plățile care urmează să devină exigibile, și actualizările automate, în cazul în care acestea au fost stabilite.

Creditorul obligației de întreținere are în continuare posibilitatea de a solicita confiscarea bunurilor debitorului obligației de întreținere. Sechestrarea poate implica bunuri mobile și imobile, depozite bancare, drepturi de creanță, unități comerciale sau acțiuni ale unei societăți.

În cazul în care bunul sechestrat este vândut pentru a achita o datorie, debitorul obligației de întreținere nu ar trebui să fie obligat la restituirea excedentului, cu excepția cazului în care întreținerea care va deveni exigibilă este asigurată, în măsura în care judecătorul consideră acest lucru necesar, dacă nu se oferă o cautiune sau o altă garanție.

Debitorul întreținerii ar trebui să fie citat numai după ce a avut loc confiscarea/ acordarea/ constituirea dreptului de gaj asupra veniturilor. Opoziția debitorului întreținerii față de executare sau confiscare nu suspendă executarea.

În cazul unei cereri de modificare sau de încetare a plății întreținerii în timp ce procedura de executare specială a obligației de întreținere este în curs, cererea de modificare sau de încetare se anexează la procedura de executare.

Titlul executoriu european

În cazul nerespectării unui acord de întreținere ce decurge dintr-un document autentic efectuat la autoritățile administrative sau dintr-un document autenticat de acestea, într-un stat membru care nu are obligația a respecta Protocolul de la Haga din 2007, creditorul obligației de întreținere poate invoca Regulamentul (CE) nr. 805/2004 din 21 aprilie 2004 care prevede un titlu executoriu european [articolul 4 alineatul (3) litera (b) din regulamentul menționat anterior și articolul 68 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4/2009 din 18 decembrie 2008].

Sancțiuni penale

Articolul 250 din [Codul penal](#) prevede și sancționează infracțiunea constând în încălcarea obligațiilor de întreținere prin pedeapsa cu închisoarea între o lună și doi ani sau printr-o amendă de până la două sute patruzeci de zile, în conformitate cu situațiile prevăzute în acesta.

Procedura penală se declanșează prin depunerea unei plângeri.

Dacă obligația este îndeplinită, instanța poate șterge pedeapsa sau poate anula în totalitate sau în parte perioada din pedeapsă care nu a fost executată.

11 Vă rugăm să descrieți pe scurt eventualele limite ale procesului de executare, în special eventualele norme legate de protecția debitorilor și termenele de prescripție sau de decădere care se aplică în sistemul juridic din țara dumneavoastră

Normele aplicabile sechestrului bunurilor sau drepturilor, precum și limitele și motivele de opoziție respective sunt prevăzute la articolele 735-783 din [Codul de procedură civilă](#).

În principiu, toate activele debitorului care pot fi puse sub sechestru pentru a fi supuse executării în vederea stingerii unei datorii în conformitate cu dreptul material pot face obiectul executării. Confiscarea este limitată la bunurile necesare pentru plata datoriei care face obiectul executării, precum și la costurile previzibile ale acțiunii de executare.

De asemenea, legea stabilește restricțiile privind confiscarea și termenele de prescripție a obligațiilor de întreținere menționate mai jos.

Restricții privind confiscarea

Există anumite tipuri de active care nu pot fi confiscate în niciun caz (active neconfiscabile în mod absolut), altele care pot fi confiscate numai în anumite circumstanțe (active neconfiscabile în mod relativ) și altele care pot fi confiscate doar parțial (active parțial confiscabile).

Active care nu pot fi puse sub sechestru

Pe lângă bunurile scutite de sechestru în cadrul unei dispoziții speciale, următoarele beneficiază de imunitate absolută împotriva sechestrului:

bunuri sau drepturi inalienabile;

active aflate în proprietatea publică a statului și a altor persoane juridice de drept public;

obiecte asupra cărora sechestrul ar fi imoral sau nejustificat din punct de vedere financiar, deoarece valoarea lor de piață este nesemnificativă;

obiecte destinate în mod specific exercitării cultului religios;

morminte;

instrumente și obiecte care sunt esențiale pentru persoanele cu handicap și pentru tratarea bolnavilor.

Active cu imunitate relativă împotriva sechestrului

Următoarele bunuri sunt relativ neconfiscabile:

Cu excepția cazului în care executarea vizează plata unei datorii cu o garanție reală, activele deținute de stat și de alte persoane juridice de drept public, activele entităților care dețin concesiuni ale lucrărilor publice sau ale serviciilor publice sau activele organizațiilor caritabile, alocate în mod special pentru scopuri de interes public, sunt scutite de punerea sub sechestru.

Uneltele de lucru ale debitorului obligației de întreținere și obiectele esențiale pentru exercitarea profesiei sau a formării profesionale a acestuia sunt, de asemenea, exceptate de la punerea sub sechestru, cu excepția cazului în care debitorul obligației de întreținere precizează că acestea pot fi puse sub sechestru, dacă executarea urmărește plata prețului de achiziție a acestora sau costul reparării lor sau în cazul în care acestea sunt reținute ca active tangibile într-o societate comercială;

De asemenea, sunt scutite de la punerea sub sechestru bunurile care sunt esențiale pentru gospodărie la domiciliul efectiv al părții împotriva căreia se solicită executarea silită, cu excepția cazului în care executarea vizează plata bunurilor în sine sau a costului reparației lor.

Sumele de bani sau depozitele bancare rezultate în urma satisfacerii unei creanțe care are imunitate împotriva sechestrului au, la rândul lor, imunitate împotriva sechestrului, în aceleași condiții ca și creanța inițială.

În cazul în care o creanță privind obligația de întreținere este recuperată, se aplică normele sus-menționate privind elementele absolut neconfiscabile și relativ confiscabile.

Ca regulă generală, atunci când este vorba despre bunuri confiscate parțial în timpul executării obligației de întreținere, suma care poate fi confiscată este mai mare decât în procedurile de executare întemeiate pe alte creanțe, astfel cum se arată mai jos.

Activele parțial confiscabile

Sunt neconfiscabile două treimi din veniturile nete, salariile, sumele periodice primite cu titlu de pensie pentru limită de vârstă sau orice alte prestații sociale, asigurări, indemnizații de accident, anuități sau plăți de orice natură care asigură întreținerea debitorului.

Interdicția de confiscare are o limită maximă echivalentă cu trei salarii minime naționale la data fiecărei confiscări și o limită minimă, atunci când debitorul obligației de întreținere nu dispune de alte venituri, echivalentă cu un salariu minim la nivel național. În cazul în care datoriile restante sunt pentru întreținere, o sumă echivalentă cu o pensie integrală de tip necontributiv nu poate fi confiscată.

În cazul în care se confiscă sume de bani sau solduri bancare, este neconfiscabilă o sumă echivalentă cu salariul minim la nivel național sau, în cazul obligațiilor de întreținere, suma echivalentă cu o pensie integrală de tip necontributiv.

Caracterul neconfiscabil prevăzut pentru salarii, remunerații sau plăți periodice nu poate fi combinat cu caracterul neconfiscabil stabilit pentru sume de bani sau solduri bancare.

În cazul în care normele menționate anterior cu privire la indisponibilizare nu sunt respectate, debitorul se poate opune confiscării.

Termenele de prescripție

Termenul de prescripție pentru creanțele de întreținere este prevăzut la articolele 303, 310, 313, 314, 320 și 323 din [Codul civil](#).

Codul civil portughez prevede un termen de prescripție de cinci ani pentru plățile restante aferente întreținerii [articolul 310 alineatul (f) din Codul civil]. Astfel, după cinci ani de la data scadenței plăților pentru întreținere, dreptul la indemnizație se prescrie ca urmare a neutilizării. Trimiterea unei citații în cadrul unei proceduri judiciare privind indemnizația de întreținere întrerupe termenul de prescripție. La rândul său, debitorul obligației de întreținere poate renunța la invocarea prescripției după expirarea termenului de prescripție. Întrucât este un termen de prescripție prezumtiv, această prezumție poate fi răsturnată prin admitere expresă sau tacită. Instanța nu poate prevedea din oficiu un termen de prescripție; pentru a fi eficace, aceasta trebuie invocată.

În ceea ce privește întreținerea pentru copii, termenul de prescripție nu începe sau nu curge atât timp cât copilul nu are un reprezentant. Inclusiv în cazul în care copilul are un reprezentant, termenul de prescripție nu se încheie mai devreme de un an de la data la care copilul a ajuns la vârsta majoratului.

Dreptul procedural civil portughez nu prevede niciun termen de prescripție după scurgerea căruia creditorul obligației de întreținere să nu mai poată iniția procedura de executare a obligației de întreținere. Prin urmare, indemnizațiile de întreținere prescrise pot fi supuse executării. În acest caz, instanța poate să nu aibă cunoștință de prescripție *ex officio*. Pentru a fi efectivă, prescripția trebuie să fie invocată de către debitorul obligației de întreținere, care poate formula obiecții la acțiunea de executare pe acest temei.

Obiecția împotriva punerii sub sechestru

Articolele 784 și 785 din [Codul de procedură civilă](#) prevăd următoarele norme:

Termenul general pentru a formula obiecții împotriva punerii sub sechestru este de zece zile de la data notificării debitorului întreținerii cu privire la acest lucru. Termenul-limită general pentru a formula obiecții împotriva unei acțiuni de executare silită este de 20 de zile de la data comunicării sau notificării titlului executoriu către debitorul obligației de întreținere.

În cazul procedurii speciale de executare silită a obligației de întreținere, debitorului obligației de întreținere îi este notificat titlul executoriu numai după punerea sub sechestru, atribuirea sau cedarea unei părți din venituri. Odată cu comunicarea titlului executoriu, debitorul este informat cu privire la confiscarea care a avut deja loc.

În cazul unei ședințe de judecată la instanța pentru minori - anterioare executării silită - debitorul obligației de întreținere este informat înainte de a se aplica măsura de cedare a unei părți din venituri, dar poate formula o opoziție. Acesta poate numai să furnizeze documente justificative privind plata.

12 Există un organism sau o autoritate care mă poate sprijini în încercarea de a obține indemnizație de întreținere?

În ceea ce privește întreținerea pentru copii, procurorul are dreptul să inițieze procedura corespunzătoare în vederea stabilirii obligației de întreținere. Orice persoană poate notifica procurorul cu privire la necesitatea de a stabili sau a ajusta indemnizația de întreținere pentru copii. Prin urmare, procurorul are un serviciu de relații cu publicul în cadrul fiecărei instanțe.

13 Este posibil ca anumite organizații (publice sau private) să facă plăți în parte sau în totalitate în locul debitorului obligației de întreținere?

Da, în cazul întreținerii pentru copii. Acesta este cunoscut sub numele de Fondul de garantare pentru indemnizația de întreținere datorată minorilor (*Fundo de Garantia de Alimentos a Menores*), denumit în continuare „fondul”. Fondul este administrat de Institutul pentru gestiunea financiară a contribuțiilor de asigurări sociale IP (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Garanția de întreținere pentru copii este reglementată de [Legea 164/99](#).

Fondul este responsabil de asigurarea plății, până la o anumită limită, a indemnizației de întreținere datorate minorilor. Plățile se dispun printr-o ordonanță a instanței competente.

Cerințe

Cerințele pentru a accesa Fondul de garantare sunt următoarele:

minorul trebuie să aibă domiciliul în Portugalia;

indemnizația de întreținere trebuie să fi fost stabilită printr-o hotărâre judecătorească (deciziile grefierului de la serviciul de stare civilă prin care se stabilesc obligațiile de întreținere în cauzele care țin de competența acestuia produc aceleași efecte ca și hotărârile judecătorești);

debitorul obligației de întreținere trebuie să se afle în situația de neîndeplinire a obligațiilor;

trebuie să se fi inițiat în prealabil acțiunea în justiție anterioară executării, prevăzută la articolul 48 din Regimul general al procedurii de tutelă civilă (în temeiul dreptului național, sub rezerva modificărilor, această cerință poate fi îndeplinită, de asemenea, printr-o cerere de constatare a neîndeplinirii obligației de întreținere, astfel cum se prevede la articolul 41 din Regimul general al procedurii de tutelă civilă sau procedura specială de executare a obligației de întreținere);

venitul brut al copilului nu trebuie să depășească rata de referință pentru ajutorul social (IAS – *Indexante dos Apoios Sociais*);

veniturile persoanei căreia i-a fost încredințat copilul, și de care beneficiază acesta, nu trebuie să depășească IAS (acest lucru se întâmplă atunci când venitul pe membru al gospodăriei din care face parte minorul nu depășește IAS).

În 2022, la momentul actualizării prezentei fișe informative, IAS este de 443,20 EUR. În principiu, valoarea IAS se actualizează anual; ar trebui să fie consultată întotdeauna legislația națională relevantă în ceea ce privește suma IAS aplicabilă.

Limite ale plăților

În cazul în care cerințele de mai sus sunt îndeplinite, statul garantează plăți lunare pentru întreținere în limita indicată mai jos.

Pentru fiecare debitor al obligației de întreținere, plățile lunare acordate pentru întreținere nu pot depăși 1 IAS, indiferent de numărul copiilor minori.

Conform acestei limite, valoarea plăților care trebuie garantate de fond trebuie să fie stabilită de instanță. La stabilirea acestei valori, instanța ia în considerare capacitatea economică a gospodăriei, cuantumul întreținerii stabilite și nevoile specifice ale copilului.

Fondul nu garantează plățile restante. Plățile garantate de fond sunt datorate din prima zi a lunii următoare celei în care hotărârea instanței a stabilit valoarea garantată.

Plata este garantată până când debitorul obligației de întreținere începe să respecte în mod efectiv obligația.

Plățile din fond încetează atunci când copilul împlinește 18 ani.

Copiii plasați în instituții de asistență socială publice sau private non-profit, finanțate de stat, de către persoane juridice de drept public, de drept privat sau de utilitate publică, centre educaționale de supraveghere și centre de detenție nu au dreptul la indemnizație de întreținere garantată de Fond.

Prelucrare

Cererea de stabilire a sumelor care trebuie plătite de fond trebuie să fie înaintată instanței în cursul procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor.

Procurorul sau creditorul obligației de întreținere este responsabil pentru depunerea cererii.

Judecătorul dispune o anchetă privind nevoile copilului și pronunță ulterior hotărârea de stabilire a plăților care trebuie efectuate de către fond în limitele indicate mai sus.

În cazul în care întreținerea este datorată urgent, judecătorul poate stabili o indemnizație de întreținere provizorie, care trebuie garantată de fond până când se pronunță o hotărâre finală.

Creditorul obligației de întreținere trebuie să demonstreze în fiecare an că îndeplinește în continuare cerințele pentru a obține plățile garantate din Fond; în caz contrar, acestea vor înceta.

Reprezentantul legal al copilului sau persoana căreia i s-a încredințat copilul are obligația de a informa instanța sau fondul cu privire la orice încetare a situației de neîndeplinire a obligațiilor sau cu privire la orice modificare a situației copilului.

Fondul se subrogă drepturilor copilului, în limita plătită de acesta, în scopul solicitării rambursării cheltuielilor de la debitorul obligației de întreținere.

14 În cazul în care locuiesc în acest stat membru, iar debitorul își are reședința în altă țară:

14.1 Pot beneficia de asistența unei autorități sau a unei organizații private în acest stat membru?

În cazul în care creditorul obligației de întreținere se află în Portugalia și dorește să recupereze indemnizația de întreținere din alt stat membru al Uniunii Europene, acesta trebuie să depună cererea la Direcția Generală pentru administrarea justiției (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), care este o entitate publică. Legislația națională nu prevede intervenția unei organizații private în acest scop.

Direcția Generală pentru administrarea justiției este autoritatea centrală din Portugalia în vederea aplicării Regulamentului (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (denumit în continuare „regulamentul”).

Regulamentul permite recuperarea transfrontalieră a indemnizației de întreținere. Regulamentul se aplică hotărârilor pronunțate în statele membre ale Uniunii Europene (cunoscute, de asemenea, sub numele de state membre) și hotărârilor pronunțate în state care nu sunt membre ale Uniunii Europene (denumite, de asemenea, state terțe). Acesta se aplică nu numai hotărârilor în materie de întreținere emise după data intrării sale în vigoare, la 18 iunie 2011, ci și în cazul hotărârilor pronunțate înainte de această dată. Acesta se referă la recuperarea plăților restante și a plăților care vor deveni exigibile, a actualizărilor automate stabilite prin decizie și a dobânzilor de întârziere. În temeiul regulamentului, poate fi recuperată întreținerea stabilită prin hotărâre judecătorească sau prin decizia altei autorități competente.

Cererea pentru obținerea indemnizației de întreținere în alt stat membru este adresată Direcției Generale pentru administrarea justiției prin completarea și anexarea formularelor corespunzătoare anexate la regulament. Creditorul trebuie să anexeze la formulare anumite documente și informații, cum ar fi, după caz: un certificat privind hotărârea judecătorească sau decizia care stabilește indemnizația de întreținere definitivă, împreună cu notificarea conform căreia decizia/hotărârea a devenit definitivă și fără drept de apel, care trebuie să utilizeze formularul din anexa I la regulament; un document care arată că acesta a beneficiat sau este în măsură să beneficieze de asistență juridică gratuită sau de proceduri gratuite; informații bancare pentru depunerea sumelor recuperate; certificate de naștere ale copiilor minori; certificate privind frecventarea școlii pentru copiii majori; imputerniciri acordate autorității centrale; lista sumelor datorate.

Formularul sau formularele care trebuie completate, precum și documentele și informațiile care trebuie anexate de creditorul întreținerii sunt disponibile în instrucțiunile furnizate de Direcția Generală pentru administrarea justiției. Datele de contact ale acestei autorități sunt furnizate în răspunsul la întrebarea 14.2.

Tipurile de proceduri care pot fi solicitate Direcției Generale pentru administrarea justiției sunt menționate în răspunsul la întrebarea 15.4.

14.2 În caz afirmativ, ce autoritate sau ce organizație privată poate fi contactată?

Datele de contact ale autorității centrale portugheze sunt următoarele:

Direcția Generală pentru Administrarea Justiției (*Direção-Geral da Administração da Justiça*)

D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISABONA – PORTUGALIA

Tel.: (+351) 21 790 65 00

Adresa de e-mail: correio.dsaj@dgaj.mj.pt

Site internet: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Cunoștințe lingvistice: portugheză, spaniolă, franceză și engleză.

15 În cazul în care locuiesc în altă țară, iar debitorul locuiește în acest stat membru:

15.1 Pot să adresez o cerere în mod direct unei astfel de autorități sau organizații private în acest stat membru?

În calitate de autoritate centrală, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008, menționat anterior, Direcția Generală pentru administrarea justiției va oferi sprijinul necesar, astfel cum a fost descris în răspunsul la întrebarea 14.1.

În cazul în care creditorul obligației de întreținere se află într-un alt stat membru și dorește să solicite aplicarea uneia dintre procedurile prevăzute în regulament, acesta trebuie să depună o cerere la autoritatea centrală desemnată de statul membru în care își are domiciliul. La rândul său, această autoritate centrală transmite cererea către autoritatea centrală portugheză, care o înaintează instanței naționale competente, după caz.

15.2 În caz afirmativ, cum pot contacta această autoritate sau această organizație privată și ce tip de asistență îmi poate fi acordată?

În cazul în care solicitantul se află pe teritoriul altui stat membru, acesta ar trebui să fie în măsură să ia legătura cu Direcția Generală pentru administrarea justiției prin intermediul autorității centrale a statului membru în care se află.

Următorul tip de asistență poate fi furnizat:

Pentru recuperarea întreținerii stabilite printr-o hotărâre pronunțată într-un alt stat membru, regulamentul prevede trei seturi diferite de norme:

(i) norme aplicabile hotărârilor pronunțate într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 (astfel cum este cazul cu Portugalia);

(ii) norme aplicabile hotărârilor pronunțate într-un stat membru care nu are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007;

(iii) normele aplicabile hotărârilor pronunțate în toate statele membre.

Deciziile prevăzute la punctul (i):

sunt recunoscute în statul membru solicitat, fără posibilitate de opoziție;

beneficiază de abolirea procedurii de exequatur; devin imediat executorii în statul membru solicitat;

permit creditorului obligației de întreținere să introducă măsuri asigurătorii prevăzute în legislația națională a statului membru solicitat.

Hotărârile prevăzute în secțiunea menționată la punctul (ii):

sunt recunoscute în statul membru solicitat, cu excepția cazului în care niciunul dintre motivele de refuz al recunoașterii prevăzute în regulament nu se dovedește a fi veridic;

dacă sunt executorii în statul membru de origine, creditorul obligației de întreținere poate solicita ca instanța judecătorească sau autoritatea competentă a statului membru solicitat să le recunoască caracterul executoriu în conformitate cu procedura prevăzută în regulament;

recunoașterea caracterului executoriu poate să facă trimitere numai la o parte a unei decizii.

Hotărârile prevăzute în secțiunea menționată la punctul (iii):

pot fi executorii cu titlu provizoriu în cazul în care statul membru de origine garantează că orice cale de atac împotriva deciziei va avea un efect nesuspensiv;

în cazul în care creditorul obligației de întreținere invocă decizia în statul membru solicitat, acesta trebuie să dovedească autenticitatea acestora prin completarea formularelor și îndeplinirea cerințelor prevăzute în regulament;

după caz, creditorul obligației de întreținere trebuie să anexeze o traducere a hotărârii judecătorești;

executarea hotărârii are loc în conformitate cu legislația din statul membru solicitat;

o hotărâre nu poate fi în niciun caz revizuită pe fond în statul membru solicitat;

costurile legate de aplicarea regulamentului nu prevalează asupra recuperării creanțelor de întreținere restante.

Articolul 56 din regulament stabilește procedurile care sunt la dispoziția creditorilor obligației de întreținere. În unele cazuri, aceste proceduri acoperă nu numai hotărârile pronunțate în statele membre, ci și hotărârile pronunțate în statele terțe.

În mod specific, creditorul obligației de întreținere poate:

să solicite din partea unui stat membru recunoașterea și declararea caracterului executoriu al unei hotărâri pronunțate într-un alt stat;

să introducă o acțiune pentru a stabili obligația de întreținere în statul membru solicitat;

să conexeze la acțiune o cerere pentru stabilirea unei legături de filiație;

să introducă o acțiune pentru a stabili obligații de întreținere în statul membru solicitat atunci când se dovedește a fi imposibil să se obțină recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate într-un alt stat;

să solicite modificarea unei hotărâri pronunțate în statul membru solicitat;

să solicite modificarea unei hotărâri pronunțate într-un stat diferit de statul membru solicitat.

Aceste proceduri sunt reglementate de legislația și de normele privind competența din statul membru solicitat, cu excepția cazurilor în care există alte dispoziții în regulament. În astfel de cazuri, creditorului obligației de întreținere este asistat și reprezentat de autoritatea centrală sau de altă autoritate publică, organism sau persoană numită de către statul membru solicitat.

16 Aplică acest stat membru Protocolul de la Haga din 2007?

Da, Portugalia și-a asumat obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007. Ca atare, următoarele dispoziții din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 se aplică hotărârilor judecătorești privind o obligație de întreținere pronunțate în Portugalia: Articolele 8, 13 și articolele 17 – 22.

17 În caz negativ, care este legea aplicabilă obligațiilor de întreținere în temeiul normelor sale de drept internațional privat? Care sunt normele de drept internațional privat aplicabile?

Răspunsul la această întrebare se anulează prin răspunsul afirmativ la întrebarea anterioară.

18 Care sunt normele în materie de acces la justiție în cazurile transfrontaliere în interiorul UE, având în vedere structura capitolului V din Regulamentul privind obligațiile de întreținere?

Legislația națională portugheză - [Legea nr. 34/2004](#) - conține norme care prevăd asistență juridică gratuită comparabilă cu cea stabilită în capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008.

În ceea ce privește persoanele fizice, următoarele persoane au dreptul la asistență juridică gratuită, cu condiția ca acestea să fie în măsură să dovedească faptul că nu dispun de suficiente resurse financiare:

cetățenii portughezi și cetățenii Uniunii Europene;

cetățenii străini și apatrizii care dețin permis de ședere valabil într-un stat membru al Uniunii Europene;

cetățenii străini fără permis de ședere valabil într-un stat membru al Uniunii Europene – în cazul în care legislația din țările lor de origine le conferă același drept cetățenilor portughezi;

Persoanele care locuiesc sau au reședința într-un stat membru al Uniunii Europene, altul decât statul membru în care urmează să se desfășoare procedurile (litigii transfrontaliere).

Legislația națională prevede aplicarea următoarelor criterii pentru a stabili faptul că persoanele fizice nu dispun de suficiente resurse financiare:

solicitanții a căror gospodărie deține venituri relevante în sensul acordării de asistență juridică gratuită egale cu sau mai mici decât trei sferturi din rata de referință pentru ajutorul social nu sunt în măsură să suporte niciun fel de cheltuieli legate de costurile unui proces și ar trebui, de asemenea, să beneficieze de desemnarea unui agent de executare și de consultare juridică gratuită;

solicitanții a căror gospodărie deține venituri relevante în sensul acordării de asistență juridică gratuită mai mari decât trei sferturi din rata de referință pentru ajutorul social și mai mici decât o valoare de două ori și jumătate mai mare decât rata de referință pentru ajutorul social sunt în măsură să suporte cheltuielile legate de costurile consilierii juridice supuse plății în avans a unei taxe, dar nu sunt în măsură să suporte costurile procedurilor și, prin urmare, beneficiază de asistență juridică gratuită sub formă de plată eșalonată și de desemnarea unui agent de executare;

solicitanții a căror gospodărie deține venituri relevante în sensul acordării de asistență juridică gratuită mai mari decât o valoare reprezentând de două ori și jumătate rata de referință pentru ajutorul social nu sunt considerate ca având mijloace economice insuficiente;

venitul relevant în sensul asistenței juridice gratuite este suma care rezultă din diferența dintre valoarea totală netă a veniturilor din gospodărie și valoarea deducerii relevante pentru asistență juridică (criteriile pentru calcularea acestor valori sunt stabilite prin lege);

persoanele care locuiesc în aceeași gospodărie cu solicitantul de asistență juridică gratuită sunt considerate ca aparținând aceleiași gospodării;

în cazul în care solicitantul sau orice membru al gospodăriei acestuia deține credite depuse în conturi bancare și valori mobiliare admise la tranzacționare pe o piață reglementată care se ridică la o valoare de 24 de ori mai mare decât rata de referință pentru ajutor social, se consideră că solicitantul nu are mijloace economice insuficiente, indiferent de valoarea aferentă venitului gospodăriei relevant în sensul asistenței juridice gratuite;

solicitantul poate cere, în mod excepțional și din motive justificate în mod adecvat, ca în evaluarea situației sale economice să se ia în considerare numai veniturile, activele și cheltuielile curente proprii sau cele ale unora dintre membrii gospodăriei sale;

în caz de litigiu cu unul sau mai mulți membri ai gospodăriei, în evaluarea situației sale economice se iau în considerare numai veniturile, activele și cheltuielile curente ale solicitantului sau ale solicitantului și ale unor membri ai gospodăriei, în cazul în care se solicită acest lucru;

dacă, într-un anumit caz, șeful serviciului de ajutor social însărcinat cu deciziile privind acordarea de asistență juridică gratuită consideră că aplicarea criteriilor prevăzute la alineatele precedente ar conduce la refuzarea vădită a accesului la drept și la justiție, acesta poate, printr-o ordonanță motivată, să ia o decizie diferită de cea care ar fi rezultat din aplicarea criteriilor menționate anterior.

Asistența juridică gratuită permite părții să consulte un avocat cu scopul de a obține informații tehnice cu privire la un anumit litigiu înainte de a introduce o acțiune în instanță sau de a contesta o acțiune în instanță.

Asistența juridică, la rândul său, poate consta în următoarele:

scutirea de la plata taxelor judiciare și a altor cheltuieli de judecată;

plata în rate a taxelor judiciare și a altor cheltuieli de judecată;

numirea unui avocat și plata onorariilor acestuia;

numirea unui avocat și plata eșalonată a onorariilor acestuia;

numirea unui agent de executare pentru a pune în practică măsurile de executare (de exemplu, confiscarea).

Asistența juridică acoperă costurile specifice rezultate din natura transfrontalieră a litigiului.

Astfel, în cazul unei cereri de asistență juridică gratuită care este formulată de un cetățean dintr-un alt stat membru pentru o acțiune care ține de competența instanțelor portugheze, asistența juridică cuprinde costurile legate de traducere, interpretare și cheltuielile de călătorie ale persoanelor care urmează să se înfățișeze în instanță în cazul în care prezența lor este necesară și/sau instanța consideră că acestea nu ar putea fi audiate altfel.

În cazul unei cereri de asistență juridică gratuită care este formulată de un cetățean portughez în scopul de a introduce o acțiune care ține de competența instanțelor dintr-un alt stat membru, asistența juridică acoperă asistența precontencioasă până în momentul în care se introduce o acțiune într-un alt stat membru, precum și cheltuielile pentru traducerea cererilor și a altor documente.

În cazul în care beneficiarul asistenței juridice gratuite nu are câștig de cauză, sistemul de rambursare a plăților în avans și a cheltuielilor suportate de partea care are câștig de cauză este același pentru toate categoriile de beneficiari individuali indicate mai sus, fără diferențe între aceștia.

Cu toate acestea, există norme în dreptul național care prevăd o asistență juridică mai puțin extinsă decât cea prevăzută în capitolul V din regulament și care, prin urmare, trebuie să fie completate de acesta.

În Portugalia, minorii sunt scutiți de taxe în cazul în care sunt reprezentați de procuror sau de un avocat din oficiu.

Minorii sau reprezentanții legali ai acestora sunt scutiți, de asemenea, de la cheltuielile de judecată în cadrul căilor de atac împotriva hotărârilor referitoare la punerea în aplicare, ajustarea sau încetarea întreținerii, pronunțate în procedurile din instanțele pentru minori.

Părțile la procedurile din instanțele pentru minori și acțiunile împotriva statutului unei persoane sunt scutite de plata prealabilă a taxelor judiciare. În conformitate cu legislația națională, majoratul este atins la vârsta de 18 ani.

Cu toate acestea, plata prealabilă a taxelor judiciare nu poate fi solicitată în cadrul unor proceduri inițiate în instanțele portugheze care fac obiectul regulamentului. Acest lucru este valabil indiferent dacă procedurile se referă la copii sau la adulți, indiferent de forma procesului și indiferent dacă o cerere privind obligația de întreținere se suprapune cu o cerere privind statutul persoanelor (articolul 44 din regulament).

În cadrul unor astfel de proceduri, în cazul în care solicitantul nu se califică pentru acordarea de asistență juridică gratuită sau pentru proceduri gratuite, taxa judiciară poate fi solicitată numai la sfârșit. În plus, procedura prevăzută la articolul 56 din regulament privind obligația părinților de a asigura întreținerea unui copil cu vârsta mai mică de 21 de ani (articolul 46 din regulament) trebuie să fie complet gratuită.

Norme din regulament, prezentate mai sus, sunt direct aplicabile și extind, pe plan intern, domeniul de aplicare a asistenței juridice prevăzute de legislația națională.

19 Care sunt măsurile adoptate de acest stat membru pentru asigurarea funcționării activităților menționate la articolul 51 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere?

În conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008, menționat anterior, Direcția Generală pentru administrarea justiției, în calitate de autoritate centrală în Portugalia, oferă asistență în cadrul procedurilor prevăzute în regulament și ia toate măsurile corespunzătoare în acest sens.

În special, directorul executiv:

transmite și primește astfel de cereri;

inițiază sau facilitează intentarea de acțiuni în instanța competentă;

atunci când circumstanțele impun acest lucru, furnizează sau facilitează acordarea de asistență juridică gratuită;

contribuie la localizarea debitorului;

contribuie la obținerea informațiilor relevante privind venitul și activele debitorului;

încurajează adoptarea de soluții amiabile în vederea obținerii plății benevole a pensiei de întreținere, făcând apel la mediere, conciliere sau la alte modalități similare;

facilitează executarea în curs a hotărârilor judecătorești în materie de obligații de întreținere, inclusiv privind eventualele restante;

facilitează colectarea și transferul rapid al pensiei de întreținere;

facilitează obținerea de probe scrise sau de altă natură;

acordă asistență în stabilirea filiației, atunci când aceasta este necesară în vederea obținerii pensiei de întreținere;

inițiază sau facilitează introducerea de acțiuni în instanță pentru obținerea oricăror măsuri provizorii necesare în scopul de a garanta rezultatul unei cereri de întreținere pendinte;

facilitează notificarea sau comunicarea actelor.

Pentru a atinge aceste obiective, statul portughez, în special prin Direcția Generală pentru administrarea justiției, în calitate de autoritate centrală, a adoptat următoarele măsuri:

a mărit efectivele personalului administrativ și juridic care primește și transmite ordonanțe emise în temeiul regulamentului;

acum este disponibil un mediator familial.

a creat un spațiu pe site-ul său dedicat exclusiv cooperării judiciare internaționale în materie civilă și comercială, unde pot fi consultate informații privind obligațiile de întreținere, instrucțiunile privind documentele și formularele necesare pentru a intenta acțiunile prevăzute în regulament și pentru a completa un formular standard care precizează sumele restante;

la cerere, transmite cererea de asistență juridică autorităților competente în acest scop;

înaintează cererile instanțelor naționale competente;

traduce documentele necesare pentru introducerea de acțiuni în cazul în care Portugalia este statul care face obiectul solicitării;

solicită informații și probe de la poliția națională, autoritățile administrative și fiscale și autoritățile privind imigrația și controlul la frontieră cu privire la locul în care se află debitorul întreținerii și la bunurile sale;

în ceea ce privește reconcilierea, atunci când debitorul obligației de întreținere este citat să se prezinte la autoritatea centrală sau să ia legătura cu aceasta, acestuia i se aduce la cunoștință cererea de stabilire, de modificare sau de recuperare a întreținerii și i se prezintă scenariile posibile, în special cele care sunt cele mai benefice pentru ambele părți, cu scopul de a încuraja plata voluntară.

Avertisment

Punctul de contact, instanțele sau alte entități și autorități nu sunt obligate să ia în considerare informațiile cuprinse în prezenta fișă informativă. Vă recomandăm să consultați legislația în vigoare. Acestea sunt supuse unei actualizări regulate și evoluției interpretării jurisprudenței.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

This webpage is part of an EU quality network

Ultima actualizare: 16/01/2024

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.